

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בספרות

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית
מרכיב 30% מן הרמה הרגילה

מועד חורף תשפ"ה 2025

סמל שאלון: 8282

הפתרון נכתב על ידי חסיה ויזל
מצוות מורי רשת החינוך אנקורי

1. החמלה של המשוררת כלפי עליזה אלפנדרי באה לידי ביטוי :
- בשם השיר - מראש ידוע שהיא נערה שבאה משכונה לא טובה מבחינה חברתית וכלכלית. במראה החיצוני של עליזה - שמתוארת כ"נערה שחורה עם חטטים בפנים", תיאור לא מחמיא ויכול לגרום לקוראים לרחם עליה.
- בריבוי הפעולות שהיא עושה בביתה שורות 4-8 – מוטיב הניקיון והאסתטיות העובדה שלא אכפת לה מהחטטים אבל היא מקפידה לשים מייק אפ כדי להסתיר וזאת כדי לרצות את החברה שבה היא חיה.
- בשורה 15 מספרת המשוררת שיש לעליזה "התפרצויות" ומיד מצדיקה אותן .
- מצבה המשפחתי של עליזה שמתואר בשורות 21-22 מוסיף לחמלה בכך שהיא יתומה .
- מוטיב הנראות שמופיע לכל אורך השיר גם הוא מבטא את החמלה של המשוררת כלפי דמותה מאחר ולעליזה מאוד חשוב שיראו את החריצות שלה (בעבודתה בשורות 30-34), שהמחזר אשר "ידע שהיא רצינית", וכשהיא יוצאת עם אחיה לסרט חשוב לה "וכל השכונה רואה שהיא מבלה..." .
- הביקורת החברתית באה לידי ביטוי בשיר בכך שהיא מתוארת כמזרחית בשכונת עוני, מיקום המרמז לאפליה בניווט עולי המזרח לשכונות פחות טובות בערים השונות, וריכוזם ביחד .
- בכך ש"היא מקפידה למלא את חובותיה לפי הסדר", חובות של אישה במוסכמות חברתיות נוקשות ופרימיטיביות.
- בהערצתה את אחיה "שהתקדם בחיים" וכשקוראים את ההתקדמות שלו בסולם החברתי מסתבר שהוא אומנם במעמד חברתי גבוה מאביו "שרת בבית ספר ממלכתי דתי..." , אבל הוא "אדמיניסטרטור במחלקת המשק של האוניברסיטה" כלומר, הוא האחראי על השרתים . קידום אבל מועט. הוא לא לומד באוניברסיטה, הוא לא מחשב את המשכורת, הוא מחלק אותם .
- במוטיב הכבוד שבגללו עליזה עושה מה שנדרש ממנה על פי המוסכמות ולא מה שהיא באמת רוצה.
- בתקרת הזכוכית שבה מצאו עצמם העולים מארצות ערב , בחלום של עליזה להתחתן וללדת ילדים שהוא חלום בנלי שבדרך כלל מנווט על ידי החברה . עליזה לא יודעת לחלום גם חלומות אישיים בנוגע למימוש יכולותיה ורצונותיה.
- השיר נקרא "נערה מן הקטמונים" ולא עליזה אלפנדרי, מאחר והוא מדבר על כל הנערות המזרחיות בשכונות העוני שחייבות לשמור על המסורת, "כמי שעושה הטוב בעיני אלוהים", להיראות כפי שצפוי מהן להיראות , ולשמור על כבודן.

5. חוויית ההגירה של המשורר היא חווייה מורכבת.

מצד אחד הוא מרוצה כי הוא יודע את מקומו, בטוח בעצמו, ראה בעיניו את "צמיחת הבתים" ו"מתיחת הכבישים", הוא לא על תנאי במדינה, יש לו חברים וידידים ואין לו שונאים, ואם מישוהו כועס עליו הוא לא מתרגש כי הוא בטוח במקומו פה. הוא גם מדבר בעברית כאילו שהוא נולד במקום. הוא גם מאמין ש"האדם סופו להתפייס עם קיומו", כלומר כדי להיות חלק מהמקום עליו להיות דומה לאנשי המקום שהיו פה לפניו.

מצד שני יש רמזים בתוך השיר לכך שלפני ההטמעה שלו במקום היה לו קשה, הוא היה זר והיה צריך "להיגמל מעברו", כאילו שהעבר הוא דבר רע ומרעיל שיש להיגמל ממנו. הוא נישל מעצמו את זהותו, תרבותו ושינה את מהותו. העברית איננה שפת אמו והוא תרגל כנראה את השפה כדי לא להישמע זר כי רצה להישמע מקומי ולא זר.

את המורכבות אפשר לראות בשורה החוזרת "תראה אותי אני יודע את מקומי" – ניתן לקרוא אותה בשתי קריאות: האחת, אני מרוצה יש לי מקום ואני בטוח בו. מצד שני, המקום שלי הוא מה שהקצו לי ילידי המקום, אין לי מקום גבוה יותר כדי לשאוף אליו. מקומי הוחלט עבורי. "תקרת זכוכית" שממנה קשה להמריא.

המשורר מרגיש חלק מארץ ישראל, מאנשיה, מנופיה אבל היה לכך מחיר כבד, מחיר מחיקת תרבותו ומורשתו.

פרק שלישי – ספר קריאה

10. הדמות המרכזית שאני מזדהה עם התנהגותה ועם עולם הערכים שלה היא אסף.

אסף הוא נער צעיר בן 16 שהתכונה הראשונה הבולטת שלו בתחילת הספר היא **ריצוי הסביבה**. הוא מרצה את הבוס שלו, דנוך, בעיריה ויוצא למשימה בלתי אפשרית בעקבות דינקה כי דנוך אמר לו לעשות זאת, הוא משלם למכין הפיצה עבור פיצה שלא הזמין ולא ביקש, הוא נכנע לחברו רועי ומסכים לקבל את הרודנות שלו ואת איומיו שאם אסף לא יתאהב בדפי רועי יכעס וינתק את קשריו עמו. החשש של אסף מעימות ומרצון להעמיד אנשים במקומם מאוד מוכר לי ואני יכולה להזדהות עמה. זה נובע מחוסר ביטחון ומרצון לרצות את הסובבים והקרובים אלי.

כאשר אסף מכיר את תמר ואת תכונותיה הוא משנה את עצמו. הוא מחליט בעקבות הריצה אחרי דינקה וההיכרות עם תיאדורה, לקטוע את הקשר הרעיל עם רועי. האומץ לעשות זאת בודעו את המחיר גורם לי להזדהות עמו כי אחרי תקופת חיים כל כך ארוכה של ביטול עצמי צריך אומץ להגיד די. הוא עושה זאת בשקט, בשיחת טלפון ואחרי שהבין שרועי מזיק לו והוא לא באמת חבר.

אסף הוא בן אוהב ואהוב להוריו, חשוב לו ממשפחתו, הוא מבין שהם דואגים לו ולכן הוא יוצא מהמערה לביתו, עוזב את תמר ושי למספר שעות, רק כדי שלא ידאגו כשהם מתקשרים והוא לא בבית. כלפי אחותו הגדולה יש לו ביקורת אבל הוא מנסה להבין אותה ולגלות אמפטיה כלפיה.

עולם הערכים של אסף כולל טוב לב ועזרה למי שזקוק – זה התחיל עם רועי אבל נקטע בשל האלימות שבקשר, ובסיפור זה מתפתח באופן מעורר הערצה אל מול תמר. הוא עוזר לתמר לגמול את אחיה שי מסמים. הוא לא מכיר אותם באופן אישי, אבל רואה שהם בבעיה ונרתם בכל כוחו. הוא נותן לתמר כתף כדי להישען עליה.

אסף גם יודע לתקן טעויות. הוא מוחק את הכתובת המכוערת שכתב רועי ביחד איתו ועם חברים נוספים על המורה שלהם. כתובת שכל מי שעובר רואה כולל המורה עצמו. אסף הסכים לשמש "סולם" לרועי בכתיבת הכתובת המכפישת כי היה כנוע לרועי. ברגע שנגמל מרועי הלך ומחק.

הרגישות הגדולה של אסף עם כל אדם שהוא נפגש ראויה להערצה. אל מול תיאדורה, במיוחד בסוף הספר שבו תיאדורה יוצאת לראשונה לרחוב אחרי 50 שנים ומפרה את נדרה כדי להסיח את דעתם של פסח וחבורתו מדינקה ואסף. הוא מנחה אותה ומלווה אותה בפעם הראשונה הזאת בהמון רגישות. יש לו גישה מיוחדת גם לדינקה והוא הצליח להרגיע אותה במכלאה שהיתה כלואה בה בתחילת הסיפור, וכמובן גם להגיע לליבה של נועה בתה של לאה, ומכאן לליבה של לאה.

אסף הוא "ילד טוב ירושלים" שעובר מסע של חניכה בספר. הוא נער ערכי, רגיש, אמפטי לסביבה ונלחם על מי שהוא אוהב, גם כשזה מנוגד לדבריו של קרנף שאותו הוא אוהב ושדרש ממנו להתרחק מהמסע המטורף אחרי תמר. וגם כשהוא יודע שהוא יחטוף מכות נוראיות מהרצל הגברתן האלים כשירצה להלחם על כך שדינקה תישאר ברשותו.

אסף מתחשב בסביבתו והדאגה שלו לתמר כשהוא דואג להביא לה לשי ולדינקה כריכים למערה ודברי מתיקה מעוררת כבוד. הוא גם דואג להעלים מקרנף את האמת בנוגע לרלי, ולא מספר לו שהאשה שהוא אוהב כבר אוהבת מישהו אחר ולעולם לא תחזור אליו.